

Stoljeće golfa na Brijunima / A Century of Golf on Brijuni, autorice izložbe i teksta / authors of the exhibition and text Pavletić Mira, Smolić Snežana, Pula: Javna ustanova Nacionalni park Brijuni / Public Institution Brijuni National Park, 2023., 136 str.

Stoljeće golfa na Brijunima katalog je izložbe kojom je Javna ustanova Nacionalni park Brijuni 2022./2023. obilježila više važnih događaja vezanih za golf koji se na tlu današnje Hrvatske zaigrao upravo na Brijunima, a prije svega stotu godišnjicu izgradnje golfskoga igrališta na Velome Brijunu. Autorice dvojezičnoga (na hrvatskome i engleskome jeziku) kataloga izložbe su Mira Pavletić i Snežana Smolić. Uz osnovne podatke o golfu, katalog na 136 stranica donosi i one specifične za Brijune, kao i katalog muzejskih golfskih predmeta koji se čuvaju u otočnoj Zbirci sporta.

U prvom dijelu kataloga („Predgovor“, 5-6; „O golfu“, 7-10; „Golf igralište“, 11-15; „Golf oprema“, 17-20; „Klupska kuća“, 21-24; „Golf na Brijunima“, 25-30; „Profesionalni igrači i učitelji golfa na Brijunima“, 31-36; „Golf-turniri“, 37-40; „Brijunski igrači golfa“, 41-44; „Brijunski igrači golfa – pokrovitelji golf klubova“, 45-48, i „Brijunski gosti na golf terenu“, 49-52), uz opće informacije o povijesti i osnovama igre te golfskim terminima neophodnim za njezino razumijevanje (igralište, oprema, klupska kuća), izneseni su i začeci igranja golfa na Brijunima koje je 1921. pokrenuo Karl Kupelwieser (1872. – 1930.) osnivanjem golfskoga kluba i početkom izgradnje golfskoga igrališta (koja je trajala tijekom cijele 1922.), a prvi međunarodni golfski turnir odigran je u ožujku 1923. Igralište se iz godine u godinu poboljšavalo i produžavalo te su najveće promjene provedene 1932./1933. Posljednja predratna natjecanja na otoku odigrana su u ljeto 1939. Tu su i podaci o profesionalnim igračima i učiteljima golfa na Brijunima, kao i o golfskim turnirima koji su se održavali na otoku. Prvi profesionalni učitelj golfa na Brijunima bio je vrhunski švicarski golfaš Jake Olgiati. Među profesionalnim igračima i učiteljima golfa ističu se Desider Lauber iz Mađarske i Emil Dürk iz Njemačke. Godišnje se na Brijunima održavalo stotinjak susreta u kojima je u prosjeku sudjelovalo dvadesetak natjecatelja. Mnogi su se brijunski gosti okušali u toj igri, a među igračima koji su živjeli na otoku bilo je i pokrovitelja brojnih golfskih natjecanja. Početkom 30-ih godina Ajmon Savojski, vojvoda od Spoleta, bio je počasni predsjednik brijunskoga golfskoga kluba. Među

brojnim gostima ističe se i Gene Tunney, američki boksač i svjetski prvak u teškoj kategoriji koji boravi na Brijunima 1928. i 1929.

U katalogu slijede poglavlja „Brioni Rivista Illustrata di Sport e Mondanità“ (53-58) i „Sport, zabava, dokolica“ (59-63). U njima se opisuje atmosfera na otoku 20-ih i 30-ih godina 20. stoljeća koja se može iščitati u brijunskome časopisu *Brioni Rivista Illustrata di Sport e Mondanità*, koji je zabilježio brojna sportska i društvena zbivanja. Brijunski ilustrirani časopis o sportskome i društvenome životu izlazio je od 1929. do 1940., neznatno mijenjajući naziv tijekom godina. Časopis je bio službeno glasilo brijunskih polskih i golfskih klubova. Ti su tada najpopularniji sportovi na otoku privlačili brojnu europsku i svjetsku aristokraciju i elitu. Svakodnevni bogati raspored zabave tadašnjih gostiju donosi brijunski liječnik Otto Lenz u tekstu „Jedan ljetni dan na Brijunima“, dok njegova supruga Maria Lenz Guttenberg pod podnaslovom „Brijuni – golf“ (64-65) u stihovima opisuje svaku od 18 rupa na golfskome terenu. Osobni doživljaj otoka toga razdoblja u prilogu „Na Brijunima“ (66-70) opisuje grofica Susanne Madarassy-Beck tekstem o brijunitisu – zaraznoj lokalnoj „bolesti“ koja toliko obuzme „oboljele“ da ih više ne zanimaju nikakva zbivanja izvan otoka već samo lokalne teme.

„Ilustracija prospekta Brijuni... otok za sve sportove...“ (71-74), naredna je tema u katalogu. Prospekt u izdanju milanske tvrtke Pizzi & Pizio donosi fotografije i neophodne turističke informacije. Predloške i ilustracije izradio je talijanski ilustrator Mario Puppo (1905. – 1970.); predlošci se odnose na motive najatraktivnijih sportova na otoku, golfa i pola.

Prvi dio kataloga završava temom „Povratak golfa na Brijune“ (75-78), koja govori o povratku toga sporta na otok početkom 90-ih godina 20. stoljeća, kada je na prvome obnovljenom golfskom terenu u Hrvatskoj 22. siječnja 1993. odigran međunarodni golfski turnir s pedesetak igrača iz Hrvatske, Slovenije, Austrije i Italije. Taj je teren imao devet rupa, a od 2007. rekonstruirano je svih osamnaest rupa nekadašnjega golfskoga igrališta. Na otoku je 2013. održan i prvi turnir u *hickory*-golfu, a tom je prilikom na Brijunima osnovano i njemačko *hickory*-golfsko društvo.

Drugi dio kataloga – „Katalog“ (79-116) – donosi opise muzejskih predmeta vezanih za golf iz brijunske Zbirke sporta. Prikazano je 16 palica za golf i tri golfske torbe. Palice su podijeljene prema tipovima – *wood* (3 palice), *iron* (11 palica) i *putter* (2 palice) – te prema proizvođačima. Najveći je broj palica, njih 11, proizveden u Škotskoj, domovini golfa, dok su dvije palice proizve-

dene u Engleskoj (London). Jedna *wood*-palica proizvedena je u Francuskoj u Cannesu, druga u Italiji, dok je trećoj mjesto nastanka nepoznato. „Oprema za golf iz zbirke JU Nacionalni Park Brijuni“ (117-124) daje nam zanimljive podatke koji povezuju Brijune s nekima od najvećih, najstarijih i najuglednijih proizvođača golfske opreme s početka 20. stoljeća. Neki se predmeti vezuju za profesionalne igrače, neki za otočke stanovnike, a neki i za prve sportske trgovine i daleke egipatske golfske klubove.

Vrlo bogato ilustriran i sadržajan katalog, koji uz izložbu pridonosi poznavanju povijesti razvoja golfa ne samo na Brijunima nego i šire, zaključuju „Zahvala“ (125-126), „Izložba“ (127-128), „Literatura“ (129-130), „Slikovni izvori“ (131-132) i „Impressum“ (133-136).

Igor Jovanović

Međunarodna konferencija *The role of traditional sports and games in the development of local communities in the context of sustainable tourism* / Uloga tradicijskih sportova i igara u razvoju lokalnih zajednica u kontekstu održivog turizma, Savičenta, 21. – 22. listopada 2021.

U sklopu 5. međunarodnog festivala pljočkanja u Savičenti je 21. i 22. listopada 2021. u organizaciji Istarskoga pljočkarskog saveza te uz stručnu pomoć Etnografskoga muzeja Istre iz Pazina i Instituta za turizam iz Zagreba održana međunarodna konferencija *The role of traditional sports and games in the development of local communities in the context of sustainable tourism* / *Uloga tradicijskih sportova i igara u razvoju lokalnih zajednica u kontekstu održivog turizma*, kojoj su prisustvovali međunarodni stručnjaci za tradicijske igre te učitelji istarskih osnovnih škola. Predavanja su bila raznovrsna te su nakon njih vođene vrlo zanimljive i konstruktivne rasprave.

„The Potential of Traditional Sports and Games as a Part of Cultural Heritage in the Context of Tourism and the Branding of Touristic Destinations“ / „Potencijal tradicijskih sportova i igara kao dijela kulturne baštine u kontekstu turizma i brendiranja turističkih destinacija“ bilo je prvo predavanje, koje je održao Bartosz Prabucki iz Poljske. Tradicionalni sportovi i igre (TSG, Traditional sports and games) vrlo su važan, ali još uvijek podcijenjen dio svjetske kulturne baštine. Zanimljive su, vrijedne